

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRE ETİĞİNE YÖNELİK ALGILARI

UNIVERSITY STUDENTS ' PERCEPTIONS ABOUT ENVIRONMENTAL ETHICS

DOI:10.17755/esosder.85439

Cem GERÇEK¹

Öz

Özellikle bilinçsiz ve keyfi tüketim çevre kirliliğini de beraberinde getirmiştir. Yapılan çalışmalar çevre etiği algısı yüksek olan bireyin çevreyi koruma niyetinin de yüksek olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin çevre etiğine yönelik algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelindedir. Çalışma 2015-2016 Güz döneminde 223 gönüllü üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Veriler Çevre Etiği Algısı (ÇEA) ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Toplanan veriler frekans, yüzde, t ve ANOVA testleri kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuç olarak araştırmaya katılan öğrencilerin çevre etiği algılarının orta düzeyde olduğu; çevre etiği algısının cinsiyet ve sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çevre, çevre etiği, algı, üniversite öğrencisi

Abstract

Unconscious and arbitrary consumption in particular has led to environmental pollution. Studies conducted displayed that individuals with high perception of environmental ethics also had high intentions of protecting the environment. This study aims to analyse university students' perceptions of environmental ethics. The research employs the survey model. The research was conducted in the fall semester of 2015-2016 academic year with 223 volunteering participants. Environmental Ethics Perception Scale (EEPS) was used in collecting the data. The data obtained were analysed with frequencies, percentages, t and Anova tests. In consequence, it was found that the perception of environmental ethics did not differ significantly on the basis of gender and grade levels.

Keywords: Environment, environment ethics, perception university student

---

¹ Doç.Dr., Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi, gercem@gmail.com

1. GİRİŞ

Çevre canlıların karşılıklı olarak iletişim ve etkileşim içinde bulunduğu biyolojik, sosyal, fiziksel ve kültürel bir ortamı ifade eder. Tarih boyunca insan ve çevre birbiri ile etkileşim içinde olmuştur. Bu nedenle çevre pek çok bilim dalının alanına giren ve giderek önemi artan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Ergün ve Çobanoğlu, 2012). Aslında her türlü olayın çevreye doğrudan ya da dolaylı olarak bir etkisi vardır. 20. yüzyıl başlangıcı ile birlikte endüstri ve sanayide gelişmelerin sonucu su, hava ve toprak kirliliği, iklim koşullarının değişmesi, hayvan ve bitki türlerinin yok olması gibi çevre sorunları kendini göstermiş ve bu sorunlar zamanla artmıştır. Özellikle nüfus artışı ve buna bağlı olarak bilinçsiz tüketim, çevre sorunlarının önemli kaynağı haline gelmiştir (Bener ve Babaoğlu, 2008).

Günümüzde bireyin talepleri her geçen gün çeşitlenmekte ve artmaktadır. Bunun sonucu olarak birey, başlangıçta farkında olmadığı çevre sorunlarıyla artık yüz yüzedir (Ertan, 2004). Gelecek nesillerin daha sağlıklı ve güvenilir bir çevrede yaşamalarının en etkili yolu çevreye karşı duyarlı, bilinçli bireyler yetiştirmektir. Bunu sağlamak için de bireylere etkili bir çevre eğitimi verilmelidir. Çevre etiği de bu konularla ilgilenen bir disiplin olarak karşımıza çıkmaktadır (Benson, 2000).

Çevre Etiği

Etik kavramı yaklaşık olarak 50 yıl önce gündeme getirilmiş, başlangıçta fazla ilgi görmemiştir (Benton ve Benton, 2006).

Türk Dil Kurumu (TDK) “etik” kelimesini “töre bilimi, ahlak bilimi, ahlaki, ahlakla ilgili” olarak açıklamaktadır (TDK, 2005). TDK’nın açıklamasında etik kavramı ahlaki bir değer olarak kabul edildiği görülmektedir. Çünkü yapılan eylem bir değerlendirmeye başlar ve eylemin temelinde bir değer yargısı bulunmaktadır. Oluşturulan ahlaki değerlere göre toplum davranışın etik olup olmadığına karar verir.

Felsefenin bir disiplini olan etik ahlaki eylem bilimi olarak da ele alınmaktadır (Aoyagi Usui, Vinken ve Kuribayashi, 2003). Bu bilim dalında yapılan davranışlar toplumdaki ahlaki değerler bakımından incelenmektedir. Etiğin dayandığı temel koşul ise iyi niyet gerçeğidir (Callicott ve Frodeman, 2009). Çevre etiği ise insanla doğal çevresi arasındaki ahlaki ilişkilerin düzenli olarak incelenmesidir (Des Jardins, 2006). Çevreci yaklaşımlar, sanayi devrimiyle patlak veren bilinçsiz tüketim ve bu uğurda her şeyi hiçe sayan anlayışa karşı durmada önemlidir. Ancak göz ardı edilen bir şey varsa o da dünyamızda uygulanan bu tahribatların, sonu gelmez tüketimin canlılığın devamlılığını ciddi anlamda tehdit etmesidir.

Çevre eğitimi de tıpkı eğitim gibi aile ortamında başlar (Horwitz, 2001). Örnek olarak aile ortamında çöplerin ayrıldığını gören, atık yağların toplandığını gören çocuk bunu başka ortamlarda da devam ettirmeye meyilli olacaktır. Çevre bilinci etik ve ahlak kavramlarıyla ilişkili olduğu için özellikle bunun eğitiminde de aile çok önemlidir. Çocuk aileyi örnek alacaktır (Kocakurt ve Güven, 2005).

Çevreye Yönelik Etik Yaklaşımlar

Çevreye yönelik etik yaklaşımlar 3 kategori altında incelenebilir (Gagnon Thompson ve Barton, 1994; Kayaer, 2013):

Antroposentrik etik yaklaşım (insan merkezci)

İnsanı yaşamın merkezine alan ve en üst düzeyde tutan bir yaklaşımdır. Çevrede, insan

dışında var olan canlı, cansız her şeyi insana sağladığı yarar neticesinde derecelendirip değer biçen ve insana sınırsız tüketim hakkı veren bir yaklaşım biçimidir. Günümüzde bu yaklaşımın kabul edilmesi beklenemez. İnsana sınırsız imkanlar sunan bu gezegen, bir gün tüm rezervlerinin tüketildiği zaman, merkezine aldığı insana da zarar vereceği düşünülmelidir.

Biosentrik etik yaklaşım (canlı merkezci)

İnsan merkezci yaklaşımdan farklı olarak, merkezine insanla birlikte tüm canlıları; bitkileri ve hayvanları da ele alır. Çevrenin bu canlılara sağlayacağı yarar neticesinde değerli olabileceğini savunan bir yaklaşımdır. Canlı merkezci etik, yaşamın içsel bir değer olduğunu varsayan kuramın ifadesidir. Canlı merkezci etiğin ilk örneklerinden biri Albert Schweitzer'in "yaşama saygı" ilkesidir.

Ekosentrik etik yaklaşım (çevre merkezci)

Ekosistem canlı ve cansız varlıklardan oluşur. Burada canlı ve cansız varlıklar etkileşime girerek bir yaşam dengesini meydana getirirler. Çevre merkezci yaklaşımda temel prensip çevreye, çevre etiği olmadan katkı yapılmasının mümkün olamayacağıdır. Çevre merkezci etik yaklaşımda canlı ve cansız tüm varlıklar etiğin kapsamına alınmıştır. Bu yaklaşıma bütüncül çevre etiği de denmektedir. Bu yaklaşımda doğa insan için bir araç olmaktan çıkarılmıştır. Doğadaki yer alan her şey bir bütünü oluşturan önemli bir parçadır.

Çevre Eğitimi ve Etik

Günümüzde eğitimin en önemli işlevlerinden biri; bireylerin çevresini tanımalarını sağlamak ve kaynakları en verimli şekilde kullanmayı öğretmektir.

Doğal çevrenin insanlar tarafından bilinçsiz kullanılması, tahrip edilmesi ve doğal kaynakların hızla tükenmesi en önemli çevre sorunları olarak görülmektedir. Çevre sorunlarının hızla artması ve tedbir alınmadığı takdirde gelecekte geri dönüşü olmayan bir sürece girileceği gerçeği; çevre eğitiminin önemini açıkça vurgulamaktadır (Çobanoğlu, Karakaya ve Türer, 2012).

Ülkemizde okul öncesi programda çevre eğitimine yönelik kavramlar az sayıda yer almaktadır (MEB, 2014). Çevre eğitimi ile ilgili bölümlerde daha çok öz bakım becerileri üzerinde durulmuş ve daha çok çevre temizliğine vurgu yapılmıştır. Okul öncesi program incelendiğinde kişisel temizlikle ilgili becerileri yapabilme ve çevreyi güzelleştirme üzerinde durulmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2014) tarafından uygulanan ilk ve ortaokul ders programları incelendiğinde "Çevre Eğitimi" adında zorunlu ve seçmeli bir ders bulunmadığı görülmektedir (MEB, 2014). Fen ve Teknoloji, Biyoloji, Sağlık Bilgisi, Kimya, Sosyal Bilgiler gibi derslerin farklı ünitelerinde çevre ile ilgili doğrudan ya da dolaylı kazanımlar bulunmaktadır.

2013-2014 Eğitim ve Öğretim yılında Kimya, Biyoloji, Fen ve Teknoloji ders programları yenilenmiştir (MEB, 2014). Günümüzde okutulan derslerde pek çok ders içerisinde çevre ile ilişkili kazanımlar hedeflenmiştir. Ancak çevre eğitimine yönelik zorunlu bir ders bulunmamaktadır (MEB, 2014).

Ülkemizde üniversiteler ders programlarını ve içeriklerini kendileri düzenlerler. Üniversiteler güncel bir eğitimle öğrencilere çevre bilinci kazandırmaya çalışmaktadır. Farklı üniversitelerde çevre eğitimi ağırlıklı olduğu bölümlerde yapılan araştırmalar bu öğrencilerin bile çevreye karşı duyarlılıklarının diğerlerine göre daha farklı olmadıklarını göstermiştir. Ayrıca öğrenciler çevre kavramını eksiksiz, tam yapamamış ve çevreye yönelik yeterli

farkındalığa sahip olmadıkları anlaşılmıştır (Oğuz, Çakıcı ve Kavas, 2011). Üniversite öğrencilerinde yapılan bazı araştırmalarda, çevre ile ilgili derslerin pek de etkili olmadığını, içeriklerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir (Çabuk ve Karacaoğlu, 2003; İleri, 1998).

Çevre etiği çevreye ilişkin karar, eylem ve uygulamaların belirlenmesinde tutum ve davranışları etkileyen önemli bir unsurdur. Benton ve Benton (2006) çevre etiğinin çevre sorunlarının çözümünde bir etken olduğunu vurgulamışlardır. Bu nedenle çevre etiğinin bireylere öğretilmesi gereklidir. Çevre algısına yönelik öğrencilerle yapılmış bir çok çalışmaya rastlanmıştır (Horwitz, 2001; Kortenkamp ve Moore, 2009; Özdemir, 2012). Bu çalışmaların bir çoğunda da geliştirilen ölçekler kullanılmıştır (Ek, Kılıç, Ögdüm, Düzgün ve Seker, 2009; Gürbüzöğlü Yalmanlı, 2015; Mahmutoğlu, 2009; Özdemir 2007; Özdemir, 2012). Ülkemizde üniversite öğrencileri üzerinde çevre etiği algısına yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada ise üniversite öğrencilerinin çevre etiğine yönelik algıların incelenmesi amaçlandığından aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinin çevre etiğine yönelik algı düzeyleri nedir?
2. Çevre etiği algısı cinsiyete ve sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin çevre etiğine yönelik algıların incelenmesi amaçlandığından tarama modeli kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2001). Ayrıca araştırma grubunun cinsiyete ve sınıf düzeyine göre çevre etiği algılarının fark gösterip göstermediği belirlemek için nicel yöntemler kullanılmıştır.

Tarama modelinde birey, bir olayın kendi şartları içinde etkide bulunmadan olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Büyüköztürk, 2001).

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu 2015-2016 güz döneminde bir devlet üniversitesinde, her sınıf kademesinde, okuyan 223 gönüllü öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan gönüllü öğrencilerin 82'si (%37) erkek ve 141 (%63) ise kadındır. Bu öğrencilerin 56'sı (%25) 1. Sınıf, 29'u (%13) 2. Sınıf, 90'ı (%40) 3. Sınıf, 36'sı (%16) 4. Sınıf ve 12'si (%6) ise 5. Sınıfta okumaktadır.

Veri Toplama Aracı

Çevre etiğine yönelik algının belirlenmesi için Özdemir (2001) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Geliştirilen ölçekte üçlü Likert tipinde 34 madde bulunmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .71'dir. Öğrencilerin çevre etiği algı düzeylerini belirlemek için ölçekten alınan puanlar, 0.00-0.99 arası düşük, 1.00-1.99 arası orta, 2.00 ve 2.99 arası yüksek çevre etiği algısı olarak derecelendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler SPSS programıyla analiz edilmiştir. Analizler yapılmadan önce verilerin normal dağılıp dağılmadığı test (basıklık, çarpıklık, histogram ve Shapiro-Wilk normallik testi) edilmiştir. Verilerin normal dağıldığı tespit edildikten sonra verilerin analizi için yüzde, aritmetik ortalama, ilişkisiz t ve ANOVA testleri yapılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin çevre etiği algılarına ve bu algının cinsiyet ve sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Öğrencilerin Çevre Etiğine Yönelik Algıları

Araştırmanın birinci alt problemünde üniversite öğrencilerinin çevre etiğine yönelik algı düzeylerini ortaya konması amaçlanmıştır. Probleme cevap bulmak amacıyla öğrencilerin çevre etiği algı düzeyleri “düşük”, “orta”, ve “yüksek” olarak derecelendirilmiştir. Buna göre Tablo 1’de öğrencilerin çevre etiği düzeyine göre ölçekten aldıkları puanların frekans ve yüzde dağılımları görülmektedir. Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin %86’sının orta düzeyde, %14’ünün yüksek düzeyde çevre etiği algısına sahip oldukları görülmektedir. Düşük düzeyde çevre etiği algısına sahip öğrenci ise yoktur (Tablo 1.).

Tablo 1: Çevre Etiği Algı Düzeyini Yönelik Frekans Ve Yüzde Dağılımı

N	Düşük düzeyde çevre etiği algısı		Orta düzeyde çevre etiği algısı		Yüksek düzeyde çevre etiği algısı	
	f	%	f	%	f	%
223	-	-	191	86	32	14

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Çevre Etiğine İlişkin Algıları

Araştırmanın ikinci alt problemindeki amaç, üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre çevre etiği algılarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre çevre etiği algıları ilişkisiz t-testi yapılarak incelenmiştir. Buna göre öğrencilerin cinsiyete göre çevre etiği algılarını gösteren sonuçlar Tablo 2’de verildiği gibidir. Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin çevre etiğine yönelik algılarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [$t(223)= 1.052$ $p>.05$]. Ancak erkek ve kadınların çevre etiği algı ortalamalarının birbirlerine çok yakın olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 2: Çevre Etiği Algısının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	Ss	t	p
Kadın	82	53.18	.14	1.052	.294
Erkek	141	55.12	.14		

p<.05

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Çevre Etiğine İlişkin Algıları

Araştırmanın ikinci alt probleminin bir diğer amacı da üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyine göre çevre etiği algılarının belirlenmesidir. Bu amaçla öğrencilerin çevre etiği algıları sınıf düzeylerine göre aritmetik ortalamalar ve bunların standart sapmaları hesaplanmıştır. Sonuçlar Tablo 3’de verilmiştir. Tabloya göre 5. Sınıf düzeyinde çevre etiği algı ortalamasının diğer sınıf düzeylerine göre en yüksek (57) olduğu görülmektedir. 4. ve 1. Sınıf öğrencilerinin çevre etiği algı ortalamaları (55) ise sırasıyla 3. ve 2 sınıf düzeylerine (53, 50) göre daha yüksektir.

Tablo 3: Çevre Etiği Algısının Sınıf Düzeyine Göre Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapma Sonuçları

Sınıf düzeyi	N	X	Ss
1. Sınıf	56	55.32	.175
2. Sınıf	29	50.46	.103
3. Sınıf	90	53.24	.126
4. Sınıf	36	55.13	.162
5. Sınıf	12	57.01	.147

Araştırma ikinci alt problemi kapsamında üniversite öğrencilerinin çevre etiği algılarının sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca göre veriler ANOVA yapılarak incelenmiştir. Analiz sonucundaki bulgulara göre üniversite öğrencilerinin çevre etiği algılarının sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F(4-218)=.947, p>.005$]. ANOVA sonuçlara ilişkin veriler Tablo 4’de sunulduğu gibidir.

Tablo 4. Öğrencilerin çevre etiği algılarının sınıf düzeyine göre ANOVA sonuçları

VK	KT	Sd	KO	F	p
Gruplar arası	0.8	4	0.20	.947	.438
Gruplar içi	4.58	218	0.21		
Toplam	4.661	222			

$p<.05$

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Çevre eğitiminde bilgi aktarmanın yanısıra çevreye yönelik farkındalığı, etik değerleri ve tutumu geliştirmek bunların davranışa dönüşmesi bakımından önemlidir (Çobanoğlu, Karakaya ve Türer, 2012; İleri, 1998). Bu araştırmaya katılan öğrencilerin (%86) çevre etiği algılarının orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Yüksek düzeyde çevre etiği algısına sahip öğrenci oranının (%14) az olması ise dikkat çekicidir. Türkiye’de yapılan araştırmalar da çevreye yönelik değerlerin bireyler tarafından önemli bir sorun olarak algılanmadığını göstermektedir (Mahmutoğlu, 2009).

Araştırmaya katılan öğrencilerin çevre etiği algısının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Sonuçlar erkek ve kadınların çevre etiği algı ortalamalarını birbirlerine çok yakın olduğunu göstermektedir. Erol ve Gezer (2006) çalışmalarında, öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının cinsiyete göre kız öğrencilerin lehine daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Araştırmacı bunun nedenini yaşanan sosyal çevrenin bireylerde farklı etkiler yaratabileceğine bağlamıştır. Yapılan çalışmalar genel algı olarak kadınların erkeklerden daha etik olduğunu göstermektedir. Bunun bir nedeni de kadınların erkeklere göre doğaya duygusal bakımdan daha sorumlu yaklaştıklarından kaynaklanmış olabilir (Ergün ve Çobanoğlu, 2012). Ancak araştırmalarda etik karar vermenin cinsiyete göre farklı sonuçları da elde edilmiştir. Bir çok çalışmada kadınların ve erkeklerin etik konularda benzer kararlar verdiklerini bildirirken, bazı çalışmalarda kadınların daha etik olduğunu göstermiştir (Kidwell, Stevens ve Bethke, 1987; Loo, 2003). Bu araştırmada cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın ortaya çıkmaması gönüllü öğrencilerin algı biçimleri ve sosyal çevrelerinden kaynaklandığını düşündürmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çevre etiği algıları sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Sınıflar arasındaki ortalamalara bakıldığında 5. Sınıf ortalamasının en yüksek olduğu ve sınıf düzeyi arttıkça çevre etiği algısının da arttığı görülmektedir. Burada 1. sınıf düzeyindeki algının 2., 3. ve 4. sınıf algı ortalamalarından yüksek oluşu dikkat

çekicidir. Eğitim seviyesinin yükseldikçe çevre etiği algısının da yükselmesi beklenmektedir (Tikka, Kuitunen ve Tynys, 2000; Wilkinson, 2002). Bu çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuştur. Birinci sınıf düzeyindeki çevre etiği algısının diğer sınıf düzeylerine göre yüksek oluşu birince sınıfta alınması zorunlu olan üniversite yaşamına giriş programı kapsamındaki çevre dersinin yeni alınmış olmasından kaynaklanmış olabilir. Bu da çevre etiğinin kaynağı olan çevreye yönelik verilen eğitimlerin yetersizliğine bağlanabilir (Çabuk ve Karacaoğlu, 2003; Demir ve Yalçın, 2014).

KAYNAKÇA

- Aoyagi Usui, M., Vinken, H. ve Kuribayashi, A. (2003). Proenvironmental attitudes and behaviors: An international comparison. *Human Ecology Review*, 10 (1): 23-31.
- Bener, Ö. ve Babaoğlu, M. (2008), Sürdürülebilir Tüketim Davranışı ve Çevre Bilinci Oluşturmada Bir Araç Olarak Tüketici Eğitimi, *Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*. <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/arsiv.htm> (Erişim tarihi: 15 Kasım 2015).
- Benson, J. (2000). *Environmental ethics: An introduction with readings*. London: Routhledge.
- Benton R. ve Benton C. (2006). *Why teach environmental ethics? Because we already do*. Edited by Clare Palmer. Teaching Environmental Ethics. Netherlands: Koninklijke Brill NV.
- Callicott, J. B. ve Frodeman, R. (2009). *Encyclopedia of Environmental Ethics and Philosophy*. USA: Macmillan Reference.
- Çobanoğlu, E. O., Karakaya, C. ve Türer, B. (2012). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Çevreye Yönelik Değerlerinin Ekosentrik (Ekoloji Merkezli) ve Teknosentrik (Teknoloji Merkezli) Yaklaşımlar Çerçevesinde Belirlenmesi.*, X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, 27-30 Haziran, Aksaray Üniversitesi, Niğde.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (14. Baskı)*. Ankara: Pagem Yayıncılık.
- Çabuk, B. ve Karacaoğlu, C. (2003). *Üniversite Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıklarının İncelenmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 36(1-2), 189-198.
- Demir, E ve Yalçın, H. (2104). Türkiye’de Çevre Eğitimi. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 7(2), 7-18.
- Des Jardins J.R. (2006). *Çevre Etiği. Çevre Felsefesine Giriş*. Çeviren Ruşen Keleş. Ankara: İmge Kitabevi.
- Ek, H. N., Kılıç, N., Ögdüm, P., Düzgün, G. ve Seker, S. (2009). Adanan Menderes Üniversitesinin Farklı Akademik Alanlarında Öğrenim Gören İlk Ve Son Sınıf Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum Ve Duyarlılıkları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (1), 125-136.
- Ergün, T. ve Çobanoğlu, N. (2012). Sürdürülebilir kalkınma ve çevre etiği. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 97-123.
- Erol, G. H., ve Gezer, K. (2006). Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarına Çevreye ve Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları. *International Journal Of Environmental and Science Education*, 1(1), 65 – 77.
- Ertan, B. (2004). 2000’li Yıllarda Çevre Etiği Yaklaşımları Ve Türkiye. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 93-108.

- Gagnon Thompson, S. C. ve Barton, M. A. (1994). Ecocentric And Anthropocentric Attitudes Toward The Environment. *Journal of Environmental Psychology*, 14(2), 149-157.
- Gürbüzöğlü Yalmanlı, S. (2015). Investigation of Environmental Ethics Approaches of Students in Terms of Various Variables. *Anthropologist*, 21(3): 385-394.
- Horwitz, W. (2001). Environmental Dilemmas: The Resolutions Of Student Activists. *Ethics & Behavior*, 10(3), 281-308.
- İleri, R. (1998). *Çevre Eğitimi ve Katılımın Sağlanması*. Ekoloji Dergisi, 7(28), 3-9.
- Kayaer, M. (2013). Çevre Ve Etik Yaklaşımlar. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 62-76.
- Kocakurt, Ö. ve Güven, S. (2005). Çevre, Aile ve Çocuk. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 30(135), 34-38.
- Kidwell, J.M., Stevens, R.E. ve Bethke, A.L (1987). Differences in ethical perceptions between male and female managers: myth or reality? *Journal of Business Ethics*, 6, 489-93.
- Kortenkamp K. V. ve Moore C. F. (2009). Children's Moral Evaluations Of Ecological Damage: The Effect Of Biocentric And Anthropocentric Intentions. *Journal of Applied Social Psychology*, 39(8), 1785-1806.
- Loo, R. (2003). Are Women More Ethical Than Men?, *Women In Management Review*, 18 (4), 169-181.
- Mahmutoğlu, A. (2009). *Kırsal Alanda Çevre Sorunlarına Etik Yaklaşım: Kırsal Çevre Etiği*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- MEB, 2014. Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretim Programları. Erişim tarihi, 27.05.2016, <http://tegm.meb.gov.tr>.
- Oğuz, D., Çakıcı, I. ve Kavas, S. (2011). *Yükseköğretimde Öğrencilerin Çevre Bilinci*. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 12, 34-39.
- Özdemir, O. (2012). The Environmentalism Of University Students: Their Ethical Attitudes Toward The Environment. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 373-385.
- Özdemir, O. (2007). Yeni Bir Çevre Eğitimi Perspektifi: Sürdürülebilir Gelişime Amaçlı Eğitim. *Eğitim ve Bilim*, 32 (145), 23- 39.
- TDK (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tikka, P. M., Kuitunen, T. M. ve Tynys, M. S. (2000). Effects Of Educational Background On Students' Attitudes, Activity Levels, And Knowledge Concerning Environment. *The Journal of Environmental Education*, 31, 12-19.
- Wilkinson, D. (2002). *Environment And Law*. Routledge, New York.